

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Джафарової Олени Вячеславівни на дисертаційне дослідження Луценка Станіслава Юрійовича «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні», подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Сьогодні Україна знаходиться у надскладній політичній, економічній, соціальній та безпековій ситуації, яка порушила нормальний режим функціонування всіх сфер суспільного життя нашої країни. Особливо це торкнулось фінансового сектору нашої держави. Наразі, надходження до державного бюджету України у вигляді податків, зборів не дають змоги повною мірою заповнити прогалини в економіці країни, а тому вкрай важливим та необхідним є залучення додаткових зовнішніх та внутрішніх інвестицій задля задоволення та вирішення сучасних соціально-економічних проблем. Інакше кажучи, Україні сьогодні, як ніколи, потрібні додаткові кошти, які допоможуть не просто підтримувати нормальний стан функціонування суспільства, а й допоможуть протистояти ворогові. Розвиток інвестиційної діяльності супроводжується низкою проблем, однією з яких є саме створення ефективного механізму державного захисту й забезпечення реалізації гарантій прав і законних інтересів іноземних інвесторів. Саме тому важливим завданням українського законодавця є побудова ефективної системи адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Дисертація Луценка С.Ю. присвячена дослідженню адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні. Мета дослідження була повністю досягнена шляхом вирішення окремих завдань дослідження, результатом яких стали пропозиції щодо удосконалення чинного адміністративного законодавства у цій сфері.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації діяльності, спрямованої на забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Аналіз рецензованої дисертації дозволяє стверджувати, що визначена автором мета дисертації досягнута, а поставлені завдання розкриті в повній мірі.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Автором проведено аналіз наукових праць, положень законодавства та підзаконних актів, які присвячені дослідженню питань адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні. Розділи дисертаційної роботи характеризуються єдністю змісту, побудовані логічно та сприяють послідовному розкриттю теми дослідження.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано у п'яти наукових публікаціях, а також трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Здійснення аналізу дисертаційного дослідження та наукових публікацій дає підстави стверджувати про факт обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження в галузі права, їх цінності для теоретичного і практичного застосування в межах виконаних дисертантом завдань, а також про те, що дослідження Луценка С.Ю. здійснено на високому науковому рівні, а наукові публікації висвітлюють положення всіх розділів дисертаційної роботи.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Структура дисертації, обрана автором, дозволяє послідовно та системно аналізувати проблеми адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Луценком С.Ю. вперше виділено широкий та вузький підходи щодо тлумачення поняття «захист інвестицій». Так, широкий підхід включає комплекс заходів та інструментів, спрямованих на забезпечення загальної безпеки та стабільності інвестиційного клімату в країні. В свою чергу відповідно до вузького розуміння захист інвестицій представляє собою сукупність конкретних правових процедур та механізмів, спрямованих безпосередньо на захист прав, свобод та інтересів інвесторів.

Автор удосконалив визначення поняття «суб'єкт забезпечення захисту інвестицій», під яким запропоновано розуміти носіїв владних повноважень, які в межах визначеної нормами чинного законодавства компетенції, реалізують заходи, спрямовані на стимулювання та убезпечення вкладень інвесторів в економіку країни від зовнішніх та внутрішніх негативних чинників та будь-яких проявів протиправної діяльності

У дисертаційному дослідженні надано класифікацію суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні;

Набуло подальшого розвитку твердження про те, що в системі правових засад захисту інвестицій ключове місце відводиться нормам адміністративної галузі права, оскільки саме за допомогою останніх: визначається коло та адміністративно-правовий статус суб'єктів захисту інвестицій; розкриваються адміністративно-правові форми та методи забезпечення захисту інвестицій; розкривається порядок оцінки інвестиційних проектів, що можуть претендувати на державну допомогу; закріплюються адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в державі.

Обґрунтованість авторських пропозицій і достовірність отриманих результатів досягається за рахунок правильно обраних методів дослідження та всебічним використанням емпіричного матеріалу.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти (ратифіковані у встановленому законом порядку), а також низка інших законодавчих та підзаконних документів, норми яких спрямовані на регулювання суспільних відносин, які виникають в процесі захисту інвестицій в державі. Науково-теоретичне підґрунтя становлять праці фахівців із галузі адміністративного та фінансового права. Окрім того, було використано здобутки фахівців з інших галузевих дисциплін, як-то: соціологія, психологія, філософія, теорія держави і права, теорія управління, фінанси, тощо.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять науково-періодичні видання, періодичні видання, статистичні матеріали, тощо.

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу наукових поглядів вчених, норм чинного законодавства та практики його реалізації, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні, а також спираючись на позитивний вітчизняний та зарубіжний досвід, розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Положення, висновки та рекомендації, запропоновані автором у дисертаційному дослідженні, є логічними, послідовними та мають достатній рівень обґрунтованості.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Високий рівень виконання завдань, поставлених автором у дисертаційному дослідженні, досягнуто шляхом використання сукупності загально-філософських, загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у *практичній діяльності*. Зокрема, обґрунтовано необхідність розробки та прийняття двох законодавчих актів, зокрема «Стратегії фінансової безпеки України на період до 2028 року», «Програми вдосконалення системи захисту інвестицій в Україні»; а також Законів України: «Про інвестиції та інвестиційну діяльність» та «Про іноземні інвестиції». Окрім того, необхідно розробити та прийняти підзаконний нормативно-правовий акт, який буде мати назву «Порядок взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій».

У *освітньому процесі* результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для вдосконалення програми курсів, підготовки та проведення лекцій та практичних занять з дисциплін «Адміністративне право» та «Фінансове право».

Щодо *законотворчій діяльності*, то запропоновані автором зміни до чинного законодавства можуть сприяти покращенню адміністративно-правових форм та методів забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація Луценка С.Ю. – завершене дослідження, яке містить важливі наукові висновки та рекомендації. Вона відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Рецензоване дослідження, його результати та оформлення відповідають спеціальності «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами і темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методи, наукову новизну результатів, обґрунтовано практичну важливість одержаних у результаті дослідження висновків та узагальнень, а також представлено інформацію про апробацію результатів дослідження та структуру роботи.

Перший розділ «Методологічні засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з трьох підрозділів, присвячених: з'ясуванню сутності та особливостей захисту інвестицій в Україні; узагальненню особливостей захисту інвестицій в Україні в умовах воєнного стану; характеристиці правових засад захисту інвестицій в Україні та визначити місце серед них адміністративно-правового регулювання.

Встановлено, що під захистом інвестицій найбільш доцільно розуміти систему правових, економічних та політичних інструментів та заходів, які в своїй сукупності спрямовані на забезпечення безпеки, стабільності та законності використання і реалізації інвестиційних активів та процесів. Його основна мета полягає у забезпеченні захисту прав та інтересів інвесторів від можливих ризиків, таких як економічні труднощі, правові конфлікти, політична нестабільність, корупція, військові конфлікти, тощо.

Зазначено, що важливість державних гарантій захисту інвестицій полягає у тому, що вони не тільки забезпечують ефективне нормативне, організаційне та інше підґрунтя для здійснення відповідної діяльності, а також сприяють покращенню міжнародного іміджу країни як надійного партнера для бізнесу.

Зауважено, що в умовах повномасштабного вторгнення з боку російської федерації, інвестиційний клімат в Україні навряд чи можна оцінити з позитивного боку, що обумовлено правовою, політичною, соціальною, економічною та безпековою нестабільністю. Важливим чинником є також цілком зрозумілий та обґрунтований страх, як національних, так і міжнародних інвесторів вкладати кошти у вітчизняну економіку.

Другий розділ «Адміністративно-правовий механізм забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з чотирьох підрозділів, які присвячені: виокремленню рівнів та напрямків забезпечення захисту інвестицій в державі; встановленню кола суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні; розкриттю адміністративно-правових форм та методів забезпечення захисту інвестицій в Україні; характеристиці адміністративно-правових засад взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Встановлено, що суб'єкти забезпечення захисту інвестицій – це носії владних повноважень, які в межах визначеної нормами чинного законодавства компетенції, реалізують заходи, спрямовані на стимулювання та убезпечення вкладень інвесторів в економіку країни від зовнішніх та внутрішніх негативних чинників та будь-яких проявів протиправної діяльності.

Доведено, що під адміністративно-правовими формами забезпечення захисту інвестицій найбільш доцільно розуміти зовнішній вияв практичної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, яка спрямована на створення сприятливих безпекових, організаційних, управлінських та економічних умов для інвестування в економіку країни, а також попередження та припинення порушень прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у цій сфері.

З'ясовано, що адміністративно-правові методи забезпечення захисту інвестицій – це сукупність визначених в нормах адміністративної галузі права

прийомів, способів, інструментів та засобів, які використовуються спеціально уповноваженими суб'єктами з метою практичного втілення у життя окреслених вище форм.

Наголошено, що визначаючи адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій, доцільно звернути увагу на правоохоронні органи, як на такі, що мають низку повноважень, у тому числі й у сфері протидії рейдерству, як суспільно небезпечному явищу що негативно впливає на рівень інвестиційної привабливості країни. Мова йде про такі правоохоронні органи, як: прокуратура, Служба безпеки України та Національна поліція, оскільки діяльність саме цих інституцій має безпосереднє відношення до захисту інвестицій, яка реалізується шляхом попередження, виявлення, припинення правопорушень та притягнення винних у їх вчиненні до відповідальності.

Узагальнено, що адміністративно-правові засади взаємодії суб'єктів захисту інвестицій визначаються різними за юридичною силою нормативно-правовими актами, які слід розподілити на такі групи: 1) Конституція, яка визначає засади захисту власності та діяльності органів державної влади, проголошує право на захист своїх прав; 2) Закони, що спрямовані на регулювання адміністративно-правового статусу суб'єктів взаємодії; 3) підзаконні нормативно-правові акти, які окреслюють межі такої взаємодії; 4) міжвідомчі та внутрішньовідомчі акти, що спрямовані на деталізацію форм та методів здійснення цієї взаємодії.

Третій розділ «Вдосконалення адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з двох підрозділів, які присвячені встановленню напрямків вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює забезпечення захисту інвестицій в Україні; узагальненню зарубіжного досвіду захисту інвестицій в державі та опрацюванню можливостей його використання в Україні.

Акцентовано увагу на тому, що нормативно-правові проблеми, які на сьогоднішній день перешкоджають ефективному захисту інвестицій в державі,

обумовлені: по-перше, морально застарілим законодавством у інвестиційній галузі, адже більшість нормативних актів були прийняті досить давно та не враховують особливостей сучасного економічного, політичного та соціального розвитку нашої країни; по-друге, непослідовність та відсутність чіткої політики регулювання курсу, а також загальної стратегії фінансово-економічного розвитку країни; по-третє, практика свідчить про те, що законодавець не встигає за сучасними змінами в фінансово-економічній сфері, а також діє непослідовно в рамках управління цією галуззю.

Наголошено, що першим кроком у напрямку вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює захист інвестицій в державі, є розробка та прийняття нової «Стратегії фінансової безпеки України на період до 2028 року».

Доведено, що важливим напрямком вдосконалення адміністративного законодавства у досліджуваній сфері є розробка «Програми вдосконалення системи захисту інвестицій в Україні». Вказаний нормативний документ повинен стати своєрідним підґрунтям, що створить додаткові гарантії для реалізації всіх існуючих Державних програм у фінансовій галузі.

Узагальнено, що на сьогоднішній день в Європі та Світі сформувались досить різноманітні та водночас ефективні підходи щодо захисту інвестицій, що робить США, Китай, Німеччину та Францію одними із найпривабливіших держав з точки зору формування сприятливого інвестиційного середовища.

В підсумку кожного розділу та всієї дисертаційної роботи, дисертант наводить висновки, які свідчать про досягнення автором поставленої мети дослідження.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертаційного дослідження Луценка С.Ю. на тему «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» є достатньо обґрунтованими і виваженими.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором у дисертаційному дослідженні, відображаються в наукових публікаціях та тезах доповідей на науково-практичних конференціях і круглих столах. Сформульовані автором напрями удосконалення адміністративного законодавства та норм, які регулюють питання забезпечення захисту інвестицій в Україні, мають високий ступінь обґрунтованості.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Позитивно оцінюючи роботу Луценка С.Ю. слід зауважити, що в деяких положеннях дисертації наявні неточності, дискусійні моменти, а також авторські позиції, які потребують більш детального обґрунтування й врахування при подальшому розробленні тематики дисертаційного дослідження. Зокрема:

1) З огляду на логіку та зміст розділу 1 дисертаційного дослідження, було б цілком логічним, якби здобувач сформулював власне визначення того, що саме представляє собою захист інвестицій як об'єкт правового захисту.

2) Деякі висновки дисертанта мають суто декларативний характер. Так, до прикладу, на сторінці 68 Станіслав Юрійович вказує, що «воєнний стан – це особливий правовий режим, який запроваджується в установленому порядку в державі, або в окремих її регіонах, у разі збройної агресії або загрози нападу, що тягне за собою небезпеку державній незалежності чи територіальній цілісності України». Таке визначення, як вбачається, є загальноприйнятим у науковій літературі.

3) Розмірковуючи про рівні та напрямки забезпечення захисту інвестицій в Україні здобувач, як вбачається, досить мало уваги приділив питанню захисту міжнародних інвестицій, що в умовах сьогодення є вкрай важливим. Зазначене також пояснюється й тим, що в умовах сьогодення механізм захисту міжнародних інвестицій є недостатньо ефективним, про що яскраво свідчить показник залучення відповідних інвестицій.

4) На мою думку, дисертація тільки виграла, якби здобувач не просто обґрунтував необхідність розробки та прийняття «Стратегії фінансової безпеки

України на період до 2028 року», а й додатках до роботи навів проєкт відповідного нормативного документу.

Зазначені зауваження та рекомендації носять дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленого до захисту дисертаційного дослідження

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Луценка С.Ю. фактів порушення академічної доброчесності (плагиату чи фальсифікації) не виявлено. Дисертація Луценка С.Ю. є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне і прикладне значення.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Луценка С.Ю. на тему «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікованою науковою працею, що має вагомe теоретичне і прикладне значення, яка відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор **Луценко Станіслав Юрійович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри
поліцейської діяльності
та публічного адміністрування
факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Олена ДЖАФАРОВА